

**MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” DIN ALBA IULIA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOLOGIE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE FILOLOGIE**

**REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT
MIRCEA NEDELCIU-ONTOLOGIA COMPLEMENTARULUI**

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT:

Prof. univ. dr. habil. DIANA CÂMPAN

DOCTORAND:

IEPURE (GÂLEA)GABRIELA ANAMARIA

Alba Iulia

2018

Cuprins.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
Introducere.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
I. LITERATURA CA REPREZENTARE IDENTITARĂ	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II. SCHIȚĂ DE ONTOLOGIE A COMPLEMENTARULUI	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.1. O poetică a complementarului	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.2. Lumea ca labirint rizomatic	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.3. Loc și non-loc	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.4. Experiențe liminale	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.5. Spațialitate nedelciană	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
O căutare în zăpadă – aventura ființei în descoperirea spațiului	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.5.1. Arhetipul non-locului.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.5.1.1. Autobuzul	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.5.1.2. Trenul	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.5.1.3. Avionul.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.5.1.4. Vaporul.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.5.2. Spații desacralizate.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.5.2.1. În căutarea satului natal.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.5.2.2. Satul de munte	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.5.2.3. Satele României comuniste	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.5.2.4. Satul de frontieră	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.5.2.5. Satul natal- centru al universului.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.5.2.6. Orașul	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.5.2.7. Cetatea	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.5.2.8. Orașe americane	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.5.3. Spații ale intimității alterate: casa, mansarda, camera de demisol	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.5.3.1. Casa	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.5.3.2. Camera de subsol -spațiu al experiențelor iraționale	Eroare! Marcaj în document nedefinit.

- II.5.3.3. Mansarda-heterotopie a spațiului privat **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- II.5.4 Spații urbane ale alienării..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- II.5.4.1. Internatul școlar..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- II.5.4.2. Clinica de geriatrie **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- II.5.4.3. Curtea de aer..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- II.5.5. Spații de tranzit **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- II.5.5.1. Cofetăria/cafeneaua **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- II.5.6. Spații fantastice **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- II.5.6.1. Falansterul **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- II.5.6.2. Fitotronul..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- II.5.7. Spații ale ilimitatului:muntele, câmpia, pădurea.. **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- II.5.7.1. Muntele..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- II.5.7.2. Câmpia **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- II.5.7.3. Pădurea **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- III. TEMPORALITATEA PULSATORIE **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- III.1. Ființă și timp..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- III.2. Timpul în studii naratologice..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- III.3. Timp pulsatoriu nedelcian **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- III.4. Temporalități în disoluție..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- III.4.1. Imaginea-timp:vârfuri de prezent **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- III.4.2. Presiunea totalitarismului..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- III.4.3. Experiența liminală a unor maturizări ratate... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- III.4.4. Prezentul rătăcirilor..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- III.4.5. „A face punctul” – asumarea prezentului **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- III.4.6. Temporalități în disoluție -„vesela apocalipsă”**Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- III.5. Imaginea-timp-straturi ale trecutului **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- III.5.1. Micro-timpuri ai crizei existențiale **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- III.5.2. Non-reprezentabilitatea războiului..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

III.6. Maturizări incerte-temporalități în soluție sau simultaneitatea trecut/prezent	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
Marcaj în document nedefinit.	
III.7. Temporalități utopice.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
III.7.1. ieșirea din timpul istoric	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
III.7.2. Evadări în viitor	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
III.8. O aventură metatextuală	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
III.9. Timpul spiralat al existenței	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
IV. FIINȚA CA NOD STRUCTURAL DE RELAȚII..	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
IV.1.Timpul liminal al comunismului	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
IV.2. Individualul - nod de relații	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
IV.3. Mediile optzeciste- categoriile marginalului	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
IV.4. Metalepse narative	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
IV.5. Câteva personaje metaleptice	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
IV.5.1. Figura orfanului	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
IV.5.2. Figura eroului-îndemnul la acțiune.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
IV.5.3. Figura boemului.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
IV.5.4. Figura revoltatului – dispersia Sinelui.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
IV.5.5. Ființa dis-localată	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
IV.5.6. Figura nomadului.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
IV.6. Conclavul personajelor.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
IV. 7. Zare Popescu – un alter ego auctorial	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
CONCLUZII.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
BIBLIOGRAFIE	23

Cuvinte cheie: ontologia complementarului, labirint rețea, rizomatic, metalepse, transgresiune, limalitate, schismogeneză, imaginea-timp, pulsatoriu, polifonie, metaforele textualității

Născută ca formă de „disidență” literară, generația '80 își construiește identitatea prin „predilecția acordată esteticului ca formă de existență, biografică și culturală” (Ștefan Borbely) și prin refuzul autorității politice, fapt ce va provoca, după revoluția din 1989, o suspendare a proiectului generaționist. Prinsă între două „falii temporale”, un trecut în raport cu care se poziționează încă de la început antagonic și un viitor care oferă deschideri culturale, teritoriale, profesionale nebănuite, cu un destin de memorie care se opunea oricărei forme de autoritate, generația 80 este nevoită să se adapteze rapid la o nouă structură, să se reinventeze. Or, predilecția pentru estetic în detrimentul politicului marchează destinul acestor scriitori care se orientează, mai degrabă, spre construcția unei vieți literare românești postrevoluționare: înființează reviste – *Vatra*, *Euphorion*, *Familia* etc. – asociații literare – ASPRO, PAC –, intră în universități sau chiar le întemeiază – Universitatea din Brașov –, dar nu se implică în funcții politice decât într-un număr nesemnificativ. Putem vorbi despre o insularizare a generației 80 printr-o dubla ruptură – inițial asumată ca formă de revoltă, în final impusă istoric printr-o schimbare de paradigmă care nu putea fi anticipată.

Istoric, generația '80 apare pe fondul „revoluției culturale” ce activează mitul patriei primejduite și al complotului malefic, în „etapa naționalismului comunist” (Eugen Negrici). În plin proces de re-dogmatizare a culturii române și sub psihoza revenirii la realismului socialist, scriitorii români optează fie pentru înregistrarea fidelă a micii realități în toată concretețea ei, ca o replică la discursul unic mistificator al epocii, fie pentru evitarea tuturor convențiilor artistice și afirmarea caracterului autoreflexiv al textului literar prin jocurile metatextuale. Trei par a fi nucleele care stau la baza afirmării unei „generații literare”: cenaclurile literare prezente în toate centrele universitare – Cenaclul de Luni și Cenaclul „Junimea” de la București, „Echinoc” la Cluj, cele de la Brașov, Iași, Timișoara; Colocviul de poezie de la Iași, 1978, eveniment la care Laurențiu Ulici a invitat pe scenă un grup de tineri scriitori pentru a-și citi creațiile și lansarea volumelor colective *Aer cu diamante* (Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei, Florin Iaru, Ion Stratan - 1981), *Cinci* (Bogdan Ghiu, Alexandru Mușina, Romulus Bucur, Ion Bogdan Lefter, Mariana Marin - 1982), *Desant '83*, (Mircea Nedelciu, Sorin Preda, Nicolae Iliescu, Cristian Teodorescu, George Cușnarencu, Ioan Lăcustă, Constantin Stan, Marius Bădițescu, Emil Paraschivoiu, Hanibal Stănculescu, Ion Bogdan Lefter, Gheorghe Iova, Gheorghe Crăciun, Gheorghe Ene, Valentin Petculescu, Mircea Cărtărescu, Mihai Rogobete, Maria Holmeia).

Dintre reprezentății optzeciștilor, Mircea Nedelciu este recunoscut ca exponent al primului val, cu un destin aparte, astăzi un scriitor canonizat. Prezent în istoriile literare, în manualele de limba și literatura română ca reprezentant al generației 80, îi sunt dedicate numeroase pagini fie în volume colective, fie în cercetări monografice. Două dimensiuni ale scrisului nedelcian sunt, de-a lungul timpului, criteriile de receptare critică și de includere a prozatorului fie în categoria realismului fotografic, fie a textualismului experimental. De altfel, prezența sa în istoriile literare pare a începe și a se încheia cu această marcă a textualismului, a virtuozității tehniciste, dacă ne raportăm la prima taxonomie realizată de Radu G Țeposu în *Istoria tragică & grotescă a întunecatului deceniu 9* și la mai recenta lucrare a lui Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române*. Pagini dedicate lui Mircea Nedelciu se regăsesc în studiile despre postmodernismul românesc: Mircea Cărtărescu, *Postmodernism românesc*, Gheorghe Perian, *Scriitori români postmoderni*, Mihaela Ursa, *Optzecismul și promisiunile postmodernismului*, Adrian Oțoiu, *Trafic de frontieră. Proza generației '80. Strategii transgresive I și Ochiul bifurcat, limba șasie, Proza generației '80. Strategii transgresive II*, Carmen Mușat, *Strategiile subversiunii. Incursiuni în proza postmodernă*, Florentina Sâmișăian, *Proza postmodernă românească* sau Florin-Claudiu Turcuș, *Autonomia esteticului ca subversiune în narațiunile României anilor '60 – '80* ș.a. Trebuie menționate și cercetările monografice, dintre care au fost publicate cele scrise de Al. Th. Ionescu, *Mircea Nedelciu-monografie*, Valeria Bilt, *Aventuri în curtea interioară a postmodernismului* și Adina Dinițoiu, *Proza lui Mircea Nedelciu. Puterile literaturii în fața politicului și a morții*. O altă categorie de studii tratează dimensiuni configurative la nivelul spațialității (Ionuț Miloi, *Geografii semnificative. Spațiul în proza scurtă a lui Mircea Nedelciu*) sau imaginarul nedelcian din perspectiva relațiilor dintre individ și societatea totalitară în care trăiește (în teza de doctorat a Ramonei Hărșan, *Amoralism și căutarea identității în proza lui Mircea Nedelciu*).

O atare listă de lucrări critice pare a sugera epuizarea sensurilor și semnificațiilor operei nedelciene. Cu toate acestea, se poate observa că două sunt direcțiile de cercetare: pe de o parte, studii monografice, exhaustive, care își propun o trecere în revistă a întregii opere, cu accent pe proza scurtă și destul de puțin spațiu acordat romanelor, sau direcții de cercetare care permit includerea în dimensiunile generaționiste sau ale modelului postmodernism. Lucrările lui Ionuț Miloi și Ramona Hărșan deschid cercetarea critică înspre tematica universului nedelcian, fie prin analiza unei model spațial în proza scurtă, fie prin identificarea ipostazelor umane din perspectiva relațiilor dintre individ și societatea de tip comunist.

Cercetarea de față își propune înțelegerea scrierilor lui Mircea Nedelciu din perspectiva nivelelor configurative ale operei – proză scurtă și romane – pornind atât de la opțiunile estetice

ale autorului, exprimate în articole și interviuri publicate înainte de 1989, cât și de la un model cosmologic al universului postmodern ale cărui trăsături definitorii se regăsesc în imaginarul nedelcian. Un model cosmologic postmodern, al ontologiei complementarului, materializat în permanentele transgresiuni ale unor ființe rizomatice, într-un univers care poate fi încadrat într-un labirint de tip rețea, în clasificarea lui Umberto Eco, cu o temporalitate pulsatorie. O perspectivă care îmbină cercetarea hermeneutică cu cea a sociologiei și a teoriei culturii. Lucrarea este structurată în patru capitole, centrate tocmai pe elementele constitutive ale nivelului teoretic: Literatura ca reprezentare identitară, O poetică a complementarului, Temporalitatea pulsatorie, Ființa ca nod structural de relații.

Articolele teoretice, corespondența și interviurile la care participă Mircea Nedelciu dezvăluie asumarea conștientă a unui model postmodernist al scriiturii ca formă de revoltă estetică, formă de încifrare în bătălia pe care scriitorii acelei perioade o purtau cu cenzura ideologică. În același sens, mărturisește autorul, privirea scriitorului se deplasează înspre o umanitate mărunță, mediile periferice ale marelui oraș sau ființe obligate la transformări radicale în plin proces de industrializare a României, oameni cu un statut profesional și social incert care resimt incertitudinii existențiale. O lume aflată în derută, rătăcind între sat și oraș sau chiar în interiorul marelui oraș, în lipsa unor repere, incapabilă să se așeze într-un loc matricial. O umanitate în continuă mișcare, eterogenă, identități exemplare, într-o societate comunistă care impune existența „omului nou”, condamnând la uniformizare. O permanentă transgresiune a limitelor – spațiale, temporale sau identitare – care se înscrie într-un model cosmologic postmodern, ontologia complementarului.

Capitolul dedicat unei poetici nedelciene, *Literatura ca reprezentare identitară*, pornește de la ideea unei literaturi postbelice care are capacitatea de a surprinde „identități neașezate” (p. 17) care devin exemplare, formele alese de scriitorii optzeciști fiind necesare pentru a cuprinde modelul unei umanități dezorientate. Literatura revine astfel la una dintre funcțiile ei primordiale, aceea de reprezentare identitară, într-un demers de recuperare a mimesisului platonician, al cărui obiect devine existența umană. Doar că nu mai oferă o *imago mundi*, ci face rizom cu lumea.

Trăsăturile scriiturii rizomatice sunt definite de Giles Deleuze și Felix Guattari. O *Carte-asamblaj*, care face rizom cu Lumea, construită pe principiul *acentrării*. Între universul imaginar și cel real se stabilesc relații tensionale, Lumea fiind un În-afară al Cărții care este un În-afară al Lumii într-un proces al devenirii neîntrerupte. O asemenea creație nu mai poate fi descifrată din perspectiva tripartiției cunoscute – realitate (Lume) - ficțiune (Carte) - subiectivitate (Autor) –, ci aceste „platouri” deleuziene devin linii/mulțimi parte dintr-un asamblaj în interiorul căruia există

fluxuri semiotice, materiale sau sociale continue. Unei asemenea reprezentări artistice îi este specifică formula pluralității practicate de scriitorii postmoderni, idealul ei fiind etalarea multitudinii de evenimente trăite, determinări istorice, indivizi, grupuri, tehnici de scriere pe aceeași pagină (p.18). Scriitura nedelciană poate fi înscrisă în această dimensiune rizomatică, cele două niveluri ale construcției narative marcând o dublă orientare. Pe de o parte, este descifrabilă omologia dintre construcția Cărții și cea a societății la nivelul epicului secund, al textului ca organism dezvoltat cu precădere în pasajele metatextuale. Structura arborescentă a societății de tip comunist, cu un for unic al puterii care impune discursul oficial și limbajul de lemn al epocii își are corespondent într-o configurație a scriiturii care marchează dinamitarea granițelor dintre ficțional și non-ficțional prin prezența în text a Autorului cu nume propriu. Prezență demiurgică, a cărei autoritate este incontestabilă, acesta se vrea o mărturie a autenticității unei asemenea scriituri, demontând neîncetat ficțiunea, avertizând Cititorul cu scopul mărturisit de a crea rezistență la manipulare (p. 21). Poziția totalitară a acestuia transpare din relația cu personajele, ale căror deveniri le manevrează din poziția Autorului-păpușar, cu succesiunea evenimentială absolut aleatoriu prezentată sau cu Cititorul pe care îl provoacă la o neconținută reflecție asupra lumii, a realului sau asupra propriei deveniri. Pe de altă parte, societății românești încremenite în directivele de partid i se opun lumi posibile, multiplicare prin pluralitatea limbajelor sau metaforele textualității.

Coordonatele unei *scriituri rizomatice nedelciene* pot fi găsite în articolele teoretice ale scriitorului. Înțelegând literatura ca formă de intervenție în social, întreaga scriitură nedelciană stă sub semnul antropogeniei, funcția literaturii fiind de a construi omul, de a căuta adevărul despre om, într-o lume în care Scriitorul simte datoria de a crește, de a educa rezistența la manipulare a individului (p. 22). În acest sens, literatura își propune o captare integrală a realității, devenind o „proză a existenței” sau „textistență”, în timp ce metatextualitatea are rolul „de a reproduce modul de funcționare a structurilor sociale”. În încercarea de a se delimita de textualism – Nedelciu fiind încadrat încă de la început în categoria textualiștilor- scriitorul îl definește ca mod de transcriere a trăirilor intime și culturale ale omului, metaforele textualității fiind instrumente care permit transcrierea pluralității, diversității realității și care educă rezistența la manipulare obligând Cititorul la o „lectură-întrebare”, singura care îi permite să își formeze propria viziune despre lume și nu să o îmbrățișeze necondiționat pe cea a Autorului. De altfel, Cititorul este „un nou personaj” care intră într-o relație dialogică cu Autorul, în timp ce personajele își pierd calitățile consacrate de până acum – portret fizic/ moral/psihologic-manifestându-se fie ca „fluxuri verbale”, fie ca parte dintr-un corp-masă.

Dialogul este nucleul construcțiilor nedelciene, condiție a scriiturii rizomatice. Literatura devine o „cutie de rezonanță” a lumii în care scriitorul trăiește, în timp ce fiecare Carte e „fragment de dialog cu Lumea” (p. 18) pentru redobândirea unei poziții naturale în realul în care totul se află în dialog. Construcția polifonică a acestui tip de scriitură este o altă opțiune mărturisită și realizată prin pluralitatea mesajelor din spațiul ficțional intrate în dialog „mesajele autentice ale autorului (cu nume propriu) și ale persoanelor reale (documente, transmisiuni directe, citate, expresii argotice etc.) (...) mesajul autentic al istoriei culturale a umanității (naratorul, vocea auctorială, personajele care le gestionează pe ambele), dar și cu mesajul autentic al cititorului care începe să emită imediat ce a suspendat textul prin propriile întrebări” (Mircea Nedelciu, *Dialogul în proza scurtă*, p.19 în lucrarea noastră). Atunci când Nedelciu își definește scrisul ca „realism al atitudinii față de real”¹, deschide posibilitatea multiplicării codurilor estetice, îndepărtându-se de realismul propriu-zis prin amestecul codului literar cu cele radiofonice sau cinematografice în încercarea de a surprinde feliile de viață dintr-o realitate caleidoscopică. Intrarea în dialog a acestor coduri estetice care se manifestă concomitent în spațiul ficțional ilustrează complexitatea și structurile de adâncime ale lumii imaginate, lume aflate într-o permanentă relație cu realul contemporan autorului.

Configurația universului prozastic nedelcian a fost urmărită dintr-o triplă perspectivă: geografia spațiului trăit, temporalitatea și ipostaze ale ființei care locuiește această lume imaginată. În capitolul al II-lea, Schiță de ontologie a complementarului, am schițat trăsăturile unei lumi construite pe modelul unui labirint rizomatic sau labirint de tip rețea (Umberto Eco, *Antiporfiriu*, p. 29 în lucrarea noastră). Este o structură specifică unei societăți postmoderne, susținută de teoriile științifice, matematice sau fizice, ale secolului al XX-lea, care definesc un model spațial construit pe imagini și tipare matematice contradictorii uneori, unificabile într-o „pangeometrie”, deci pluralitatea ca element constitutiv. Modelul științific stă la baza teoriei Ioanei Em. Petrescu despre un postmodernism înțeles pozitiv, ca sumă a modelelor matematice contrarii, pentru a cărui cunoaștere este nevoie de o „gândire complementară” „aptă să întemeieze ontologia complementarului.” (p. 28). Modelul cosmologic postmodern propus de teoreticianul român are ca punct generator individualul, categorie care se transformă dintr-un observator exterior, pasiv, al naturii într-unul participator, aflat într-o relație de reciprocă implicare cu universul observat, deci „nod dinamic, nod structural de relații.” (Ioana Em. Petrescu, *Modernism/Postmodernism. O ipoteză*, p. 28 în lucrarea noastră). Un model cosmologic al unei lumi dinamice, procesuale, o lume-țesătură de evenimente în care individualul nu mai trăiește agonia modernistă a sfârșierii, ci și-o asumă, înțelegând că Totul nu poate fi dobândit decât printr-o unificare a fragmentelor.

Considerăm că, la nivel grafic, acestei filosofii geometrice îi corespunde tocmai *labirintul de tip rețea* al lui Eco, unul extensibil la nesfârșit, fără interior sau exterior, ilimitat pentru că din fiecare punct se naște dintr-o nouă conexiune, iar punctele de intersecție ale liniilor sunt marcate doar din perspectiva experiențelor de viață pe care ființa le trăiește în acele locuri. O geografie care anulează idealul renescentist al cunoașterii absolute, al gândirii raționale, instituind o *cunoaștere conjuncturală și contextuală*, o gândire slabă (Umberto Eco) specifică postmodernismului. Rizomul este simbol al acestei desfășurări geometrice a lumii, fiind un proces de instituire a multiplului într-un text-lume, în termenii lui Deleuze & Guattari în *Capitalism și schizofrenie 2. Mii de platouri* (p. 32). Principii definitorii ale acestei structuri sunt: de conexiune și eterogenitate prin care limbajului îi sunt specifice deschiderile semiotice care mărturisesc polifonia prin relații instituite cu câmpul social care le generează; mulțimea care înlocuiește unul sau multiplul și anunță dispariției organizării ierarhice; ruptura asemnificantă și aleatorie, sistemul a-centrat sau non-ierarhic definit printr-o succesiune de stări. O lume *procesuală, în continuă devenire, un model spațial polifonic* a cărui mobilitate și apropiere mai degradă de o geografie mitică. Acest model al lumii îl generează proza nedelciană, nu printr-o geografie reală care se construiește rizomatic, ci tocmai dintr-o perspectivă procesuală, a permanentei deveniri într-o lume ale cărei granițe, limite, teritorii sunt demarcate prin permanenta transgresiune a personajului.

Spațiile ficționale interioare - ale personajului, naratorului sau autorului (Pia Brânzeiu (coord.), *Spațiul în romanul anglo-saxon contemporan. Heterocosmosuri/heterotopii*, p. 12 în lucrarea noastră) – se organizează la rândul lor în subspații: real, imaginat – utopic sau distopic – heterotopic sau al povestirii-o localizare generală într-o regiune sau țară. La Nedelciu spațiul real, cel în care se desfășoară evenimentele, este, de obicei, unul liminal, un prag sau spațiu-frontieră care împinge personajul înspre depășirea limitelor și generează o permanentă traversare, în timp ce spațiul generat prin povestire se înscrie în geografia reală a României comuniste din perioada 1950-1980 (cu o singură excepție, romanul *Femeia în roșu*). Modelul rizomatic spațial este recognoscibil atât la nivelul acestui spațiu ficțional imaginat, trăit, cât și al celui ne-ficțional, spațiul paginii fiind pulverizat prin inserturi de diferite tipuri, blancuri etc. Cercetarea noastră se va opri asupra spațiului ficțional interior, cel trăit sau reprezentational.

Considerăm că o geografie a spațiilor nedelciene se construiește în funcție de relațiile pe care ființa le stabilește cu locurile pe care le traversează și nu este una delimitată de amplasamente. Din această perspectivă am considerat necesară o delimitare teoretică a locurilor și non-locurilor (*II.3. Loc și non-loc*). Marc Auge delimitează cele două spațialități în termenii unei polarități având ca reper relația dintre observatorul participator și spațiile pe care le

traversează. Astfel, locul antropologic stă sub semnul a trei trăsături definitorii: este scenă a unei experiențe de viață, loc unde cuvântul se poate produce și generează o narațiune. Într-o lume postmodernă bazată pe consum, asistăm însă la o proliferare a non-locurilor, puncte de trecere care exclud stabilirea unor relații și o comunicare reală, fiind marcate de uniformizare, seturi de reguli stabilite impersonal, asumarea unei identități comune, aceea a călătorului. Autorul le enumeră: rute feroviare, aeriene, autostrăzi, aeroporturi și gări, lanțuri hoteliere, spații virtuale, un spațiu al călătorului considerat arhetip al non-locului. Obligat la respectarea regulilor, condus de indicații impersonale, hărți, ghiduri turistice, etc, individul nu mai are posibilitatea locuirii semnificative a acestora și trăiește sentimentul dezorientării. Totuși, calitățile acestora pot fi recuperate ulterior traversării prin narațiunile care se nasc și care pot să le confere o dimensiune pozitivă. Închis între frontierele românești, într-o societate totalitară, individul nedelcian nu are acces la acest tip de spații, dar uniformizarea spațiilor românești este evidentă. Demersurile de construcție a unui așa-zis paradis terestru transformă radical lumea românească din anii 1950-1980. Satele aflate în proces de urbanizare, orașele extinse peste noapte peste limitele administrative, înghițind vechile așezări rurale de la marginea lor, construcțiile de fabrici, uzine, chiar și cofetăriile, restaurantele totul este gândit în termeni de funcționalitate, dispărând orice dimensiune estetică. Acestea vor fi spațiile pe care le traversează personajele nedelciene în căutarea propriei identități. Spațiul ca sistem de relații de proximitate între puncte ale amplasamentului este o preocupare a lui Michel Foucault în *Altfel de spații*. Reținem din acest studiu conceptul de spațiu heterotopic care se definește prin instituirea utopică a unei alte ordini decât cea reală, într-o temporalitate care se dilată, se comprimă sau este fragmentată în funcție de trăirile ființei. Michel Foucault identifică heterotopiile de criză, de deviație sau cele compensatorii, ale căror trăsături sunt generate de relația cu societatea istorică (pp.36-37).

Dimensiunea relațională a spațiilor nedelciene se reflectă în liminalitatea acestora (*II.4. Experiențe liminale*). O trecere în revistă a studiilor dedicate acestui concept ilustrează integrarea acestuia în existența comună a individualului. Prezent în scrierile lui Arnold van Gennep, conceptul de liminalitate este asociat practicilor magico-religioase ale societăților primitive, fiind definit ca trăsătură a unui spațiu de margine sau prag pe care subiectul uman îl traversează în ritualul dinspre neofit înspre inițiat. Stare de tranziție, liminalitatea presupune existența unor praguri de natură materială, frontieră, graniță sau orice teritoriu aflat între locul cunoscut și cel pe care ființa tinde să îl descopere. Victor Turner transferă acest concept în sfera socială și culturală a societății, afirmând că orice experiență de viață presupune o etapă liminală, transgresiuni ale subiectului uman între structuri sociale, instituționalizate ale societății (pp. 41-42). O „situație interstructurală” este definită ca tranziție între diferite stări – starea fiind orice tip

de stabilitate recunoscută cultural sau social. În acest context, entitățile liminale sunt plasate într-un teritoriu specific „betwix and between” fiind recognoscibile prin trei caracteristici: liminalitate în plan existențial, marginalitate în plan geografic și inferioritate în plan social. Bjørn Thomassen (pp. 42-43) transferă conceptul în teoria socială a societăților moderne supuse schimbărilor și tranziției fie în cazul unor momente de criză (războaie), fie prin instituirea economiei de piață. În viziunea autorului, asistăm la o implozie a liminalității prin excesul de violență, criminalitate, sexualitate excesivă în detrimentul unor comportamente normale. Experiențele liminale individuale sunt, de obicei, ritualice și marchează trecerea prin diferite momente ale vieții (botez, pubertate, menstruația, logodna, căsătoria, moartea), dar pot fi neașteptate – starea de ambiguitate generată de moartea cuiva drag. La nivelul grupurilor sunt menționate ceremoniile de absolvire sau de inițiere într-un cult, dar și existența minorităților etnice, sexuale sau religioase și grupurile de emigranți/imigranți. Întreaga societate poate intra într-un proces liminal fie în cazul unor catastrofe naturale, fie în contextul războaielor, revoluțiilor sau a regimurilor totalitare. Transferat la nivelul întregii societăți, momentul liminal este unul al incertitudinii și al creativității în același timp, marcat de renunțarea la o ordine cunoscută și acceptată până atunci și încercarea de construcție a uneia noi, timp al reflecției și problematizării asupra setului de reguli și de reformulare a idealurilor și identității. Doar că, lipsite de contextul spațio-temporal precis, specific ritualului magico-religios și de maestrul de ceremonii, aceste momente axiale din istoria umanității pot dobândi conotații negative: viitorul este necunoscut, nu poate fi garantată o ordine mai bună decât cea veche și rolul călăuzei spirituale poate fi luat de pseudo-lideri care să deturneze evoluția societății prin procesul de imitație. Aceste situații marchează instaurarea unei liminalități permanente, încremenirea într-o fază a disoluției și anxietății. Comunismul este definit ca un caz de liminalitate permanentă prin menținerea în mod artificial a sentimentelor de răzbunare, ură și suferință. Opinia lui Thomassen este susținută și de către Arpad Szakolczai, care propune o analiză filosofică a conceptului (p. 44-46). Ordinea secvențială a ritualului magico-religios este de fapt structura oricăror experiențe de viață, spune Szakolczai, care consideră că sociologia s-a născut tocmai prin analiza momentelor liminale ale societății. Tranzițiile de la o societate la alta și criza individualului pe care acestea le provoacă nu pot fi înțelese în afara liminalității. Evenimentele pe care omul le trăiește de-a lungul vieții sau „experiența de a experimenta” trebuie înțelese în termenii și succesiunea experiențelor ritualice: renunțarea la determinările cunoscute, etapa liminală în care omul este împins spre depășirea limitelor și etapa finală, a dobândirii unei noi identități. Metamorfoza individului presupune pe de o parte prezența unei limite materiale- frontieră sau distrugerea organizării teritoriale cunoscute prin anularea relației Centru-margine- pe de altă

parte, „împingerea” acestuia spre depășirea limitelor cunoscute, a condiționărilor anterioare acceptate și recunoscute de către societate. O societate totalitară este însă una a liminalității sociale sau schismogenezei și acționează ca o situație-limită asupra ființei, provocând alterarea identității.

Configurația spațiului (*II.5. Spațialitate nedelciană*) este una de tip rizomatic, generând o poetică a complementarului. Prin mișcarea permanentă a personajelor – excursie, hoinăreală, expediție, călătorii, naveta etc. – înțelegem ca transgresiune a limitelor, orice loc poate fi conectat cu altul într-o desfășurare geometrică neîntreruptă, un labirint extensibil la nesfârșit. Trecherile dintr-un amplasament în altul, alternanța de locuri și non-locuri și chiar prezența amplasamentelor heterotopice sunt puncte/ noduli din traseele identitare ale personajelor, fie că este vorba despre existențe manifestate în prezentul rostirii, fie de incursiuni în trecut sau chiar viitor. Încercarea de a stabili o relație cu aceste locuri, de a le transforma în topos matricial, de a experimenta experiențe de viață semnificative este elementul care generează trăsăturile definitorii. Remarcăm drept constantă imposibilitatea locuirii spațiilor traversate, starea de permanentă liminalitate, zbuciumul sau dezorientarea, dimensiuni ale ființei care capătă, prin multiplicare, valoare exemplară. Într-o atare devenire, locurile traversate sau descoperite dobândesc calități liminale, devenind praguri, „betwix and between” și pot genera liminalitatea permanentă. Cu toate acestea, individul continuă traseul identitar, într-o devenire specifică „ontologiei complementarului”.

O cartografiere a spațiului nedelcian, fără a putea opera descrieri minuțioase fiind vorba despre un spațiu trăit, permite câteva delimitări: spațiul mărunț/spațialități dezlimitate, spații urbane/rurale, spații publice/spații private/spații tranzitorii etc.

Un loc aparte îl ocupă mijloacele de transport în comun, adevărate zone in between, care devin ele însele topos al lumii comuniste. Arhetip al non-locului la Marc Auge, acestea sunt spații heterotopice prin excelență prin mănunchiul de relații pe care îl stabilesc cu amplasamentele din jurul lor, iar Nedelciu devin adevărate heterotopii de compensație. Autobuzul sau rata, mijlocitor al navetei între sat și oraș -fie a țăranilor deveniți muncitori în marile uzine, „pălăriile cenușii”, fie a intelectualilor repartizați la sat-, capătă dimensiunea unui adevărat personaj în *O traversare* (proză din volumul *Aventuri într-o curte interioară*). Urmărind destinul unui tânăr inginer, G.B., naratorul se lansează într-o istorie a autobuzului, spațiu liminal, prag între două lumi, ale cărui trăsături se fixează prin repetabilitate. O zonă a libertății populată de navetiști, ființe cu identități suspendate pe parcursul călătoriei, a adevărată agora, loc al mărturisirii celor mai intime experiențe de viață, al așteptării, al maturizării etice. Zonă de tranzit care generează sentimentul apartenenței la un grup stabil, anulează starea de solitudine sau

incertitudinea, ceea ce permite personajului adevărate revelații: G.B. descoperă că ar putea fi iubit de Claudia, tânăra venită la București în căutarea unui alt destin. O experiență erotică ludică poate deveni reală, profundă, șansă la o experiență de viață autentică, deci salvatoare.

Și trenul are dimensiunea unui spațiu heterotopic de compensație în povestea lui Gioni Scarabeu din *8006 de la Obor la Dâlga*. Dacă rolul său este marcat de relațiile stabilite cu alte amplasamente tocmai prin traseele parcurse, în cazul de față descoperim că existența personajului se consumă în interiorul trenului personal, în vagoanele populate de o lume pestriță, având deci o funcție compensativă. Regatul lui Gioni Scarabeu, „prinț al sportului cu cartea”, trenul 8006, de la Obor la Dâlga îi oferă tânărului o opțiune identitară, consfințind un destin deja construit în perioada adolescenței în zonele periferiei. În personalul amintit Gioni trăiește într-un microunivers al marginalizaților, atmosfera fiind redată excepțional de către Nedelciu prin transcrieri ale limbajelor colorate, argotice și multiplicarea instanțelor comunicării. O realitate caleidoscopică, o scenă de descendență caragialiană, amuzantă și tristă în egală măsură. În spațiul personalului, teren al perdiției, se construiește lumea lui Gioni. După un accident la locul de muncă urmat de pierderea temporară a vederii, Gioni devine Ion, descoperă plăcerea cititului, face studii universitare și are revelația iubirii pure. În căutarea acestei iubiri, mai precis a Gretei, tânăra care l-a îngrijit în perioada internării, Ion face o altă călătorie. De data aceasta, trenul nu mai are decât funcția sa de bază, mijloc de transport, favorizând reflecțiile culturale ale protagonistului.

O dublă conotație, marcată la nivel scriptural prin asumarea a două perspective naratoriale diferite, dobândește acest mijloc de transport în textul *Călătorie în vederea negației* (vol. *Aventuri într-o curte interioară*). Aici, O.P. pornește dinspre București spre Parâng pentru a evada din lumea care îl aneantizase prin negația repartiției. Criza identitară, mărturisită prin incursiuni aproape proustiene în straturi ale trecutului, are ca finalitate dispariția fizică a personajului, rățacit aparent prin munții. Călătoria cu trenul prin defileul Bumbesti-Livezeni dezvăluie întemeierea unei lumi noi, a coloniilor muncitorești care au lucrat la construcția noului ordin al societății și conferă revoltei individuale valoarea emblematică a unei generații. Același personaj parcurge drumul dinspre București înspre Tulcea, pentru a obține negația, în avion. Simulacru al marilor expediții mitologice, de întemeiere a lumii, zborul are ca scop dobândirea negației din partea Inspectoratului Școlar Tulcea pentru ca O.P. să nu profeseze ca dascăl în localitatea primită la repartiția ministerială. Gestul, comun în perioada comunistă, capătă dimensiuni inițiatice în negativ, tânărul mărturisind că se află în căutarea propriei negații, una totală, absolută. O atare stare de spirit generează revolta față de atitudinea unei stewardese, gest care completează imaginea rebelului construită la nivel vestimentar.

Poate cel mai evident simbol al spațiilor heterotopice îl reprezintă vaporul. Heterotopie prin excelență, la Michel Foucault, vaporul plasează călătorul într-o zonă lipsită de determinări geografice și chiar administrative uneori, fiind în egală măsură închis și deschis spre imensitatea apei. Generator al experiențelor liminale prin modul în care mișcarea se adaugă contemplării peisajului și al propriei interiorității, vaporul plasează călătorul în afară oricăror granițe- fizice sau morale. Ana Cumpănaș, personajul central al romanului *Femeia în roșu*, traversează de două ori oceanul înspre și dinspre satul natal, Lunga. O primă călătorie care o aduce acasă după 15 ani petrecuți în America este marcată de o stare tensională a femeii care caută repere existențiale. Consumul excesiv de alcool -în anii prohibiției americane- amplifică stările contradictorii ale femeii, conștientă de superficialitatea căsătoriei cu Alexandru Sage, care trăiește cu speranța recuperării unui loc matricial. O a doua călătorie, de data aceasta spre America, după divorțul de cel de-al doilea soț, o aruncă într-o zonă a libertății absolute. Ruptă de orice legătură cu lumile în care trăiește, cea românească pe care o simte înstrăinată sau cea americană în care nu se poate integra, Ana experimentează trăiri mai mult sau mai puțin morale într-un spațiu al vaporului sustras devenirii. Inițial în ipostaza misterioasă a călătorului-spectator, retrasă, singură, superioară, apoi trăind extazul erotic alături de un băiat din sat, Ghiță, pe care îl găsește la Constantinopol și îi plătește biletul, dar, plictisită îl părăsește la Napoli, pentru a de arunca în final în brațele unui student fascinat. Acestuia îi mărturisește – gest unic în roman – întreaga sa existență, intimitatea deplină a sufletului ei chinuit. Confesiunea Anei, rămasă în manuscris după cum precizează Autorii, presărată de observații psihanalitice ale tânărului, dezvăluie alienarea personajului.

Dualitatea urban/rural capătă la Nedelciu noi dimensiuni. O construcție de lume care este explicită în operă în termenii lui Braudel: fiecare amplasament are un „Centru strâmt”, niște „Regiuni secundare” și „enorme Margini exterioare” ale căror granițe flexibile le permite întinderea până la Marginile unui alt Centru. Fără să operăm o analiză cantitativă a acestor spații, putem observa la nivel calitativ, păstrând perspectiva asupra spațiului trăit, reprezentational, o uniformizare a zonelor urbane și rurale, în ambele cazuri atmosfera fiind de straniețe. Marele oraș comunist se întinde artificial peste fostele sate de la periferie și le transformă în Margini doar la nivel administrativ, în timp ce satele tind spre imaginea urbană prin imitație, prin modificarea Centrului la nivel formal, apariția unor construcții noi. În ambele situații ne aflăm într-o zonă intermediară, chiar prag, nu doar prin elementele formale, de construcție, ci mai ales prin experiențele de viață alienante ale personajelor.

În zona ruralului (*II.5.2. Spații desacralizate*) asistăm la o neîncetată căutare a satului-loc natal, sacru, un acasă misterios și etern, imagine cu care începe lume, recuperabilă doar la nivelul

imaginației, după cum mărturisește profesorul Valedulcean în Zmeura de câmpie. Pentru Zare Popescu, personaj din categoria orfanilor, acest acasă este prezent în prima amintire-document autentic, dar are conotații negative, fiind un loc pierdut. Construit în jurul unei tufe de zmeură, mutată de la munte la câmpie – simbol al tenacității adaptării – casa natală este podidită de bălării, înconjurată de resturile unei gospodării autentice -porumbar, cocină- acum părăsite, amintirea fiind concentrată în ziua în care este smuls din acest loc. Tărâm al copilăriei niciodată recuperat, acasă e locul căutat pe tot parcursul romanului, chiar dacă Zare afirmă că nu are nimic în comun cu oamenii aceia care i-au fost părinți și nu vrea să-i cunoască. Dimensiunile satului natal, Burlești, sunt configurate prin imagini suprapune, desprinse din perspectiva personajelor-narator care îl vizitează sau rememorează. Gelu Popescu zis Meșteru, pornit într-o investigație detectivistă , ne oferă o altă descriere. Tufa de zmeură din curtea învățătorului Popescu plasată aproape de gardul dinspre stradă este elementul comun. Privirea lui Gelu surprinde nefirescul plantei care printr-o geometrie fixă și statică creează iluzia armoniei. Sat aproape neștiut, construit în antiteză cu Humuleștiul lui Creangă prin intertextualitate, Burleștiul - nume cu rezonanță grotescă –primește dimensiunile experiențelor de viață ale lui Zare și Radu A. Grințu, fiind alterat prin relațiile de delațiune/dușmănie care marchează istoria familiilor acestora. În relația cu amplasamentele de jur, satul vecin, poveștile despre Burlești, spuse în jurul cazanului cu țuică, au ca temă constantă nebunia – fata învățătorului, mama lui Zare înnebunește când înțelege că primul ei soț nu a murit pe front și a fost trădat. Aceeași degradare a locului natal descoperă și Radu lui Grigore din F. (Buzunare cu pumni, buzunare cu bomboane), reîntors în sat pentru a găsi răspuns la problema determinării exterioare a destinului. Două imagini ale colectivității dezvăluie pierderea armoniei: petrecerea dată în cinstea lui, la tăierea moțului, la care participă întreaga suflare din sat, un adevărat banchet antic care celebrează viața și imaginea mulțimii din gară, aflată în așteptarea trenului, pălării cenușii, maro sau negre, grăbiți, fără să vorbească, înverșunați. Raportul individului cu colectivitatea este generat de presiunea grupului sau a societății, părăsirea satului pentru oraș nu mai este o treaptă a unui nou destin, ci o ruptură de valori autentice. Și totuși, în romanul postum Zodia scafandrului, scris în timpul manifestării bolii lui Mircea Nedelciu, scriitorul recuperează locul natal rural și îi dă valoare de *centrum mundi*. Diogene Sava, alter ego al autorului, revine acasă pentru a o prezenta părinților pe viitoarea soție, Veturia. Un călătorie cu dublă conotație, fizică și spirituală, a tânărului a cărui existență stă încă de la naștere sub zodia excepționalului. Revenit în satul a cărui istorie ne-o dezvăluie prin multiplele incursiuni în trecut, Diogene ajunge dimineața devreme la casa părintească. Perspectiva narativă e transferată unei voci omnisciente, privirea capătă proporții cosmice pentru a ne introduce în curtea familiei într-un moment în care întreaga comunitate se

îndreaptă spre acel loc, la o clacă. În această atmosferă este regizată intrarea cuplului, viitoarea familie, promisiune a continuității experiențelor de viață ancestrale.

Chiar dacă în opera prozastică nedelciană persistă imagini alterate ale satului românesc, considerăm că este nevoie de delimitarea satului de câmpie de cel de munte. Dacă satele de câmpie (p.75) pe care le traversează Zare Popescu sau Radu A. Grințu (*Zmeura de câmpie*) și Luca Meteo (*Tratament fabulatoriu*) stau sub semnul urbanizării forțate specifice epocii, transformare marcată atât la nivel arhitectural, prin apariția unor construcții absurde și dispariția valorilor morale patriarhale, satele de munte la care ajung aceleași personaje (p.73) mai păstrează o parte din măreția și simbolistica acestuia, permițând, chiar și temporar, stări și sentimente autentice. Un loc aparte am dedicat satului de graniță (II.5.2.4.) din romanul *Femeia în roșu*, nu doar din punctul de vedere al pragului, ci și al raportului realitate/ficțiune mărturisit de Autori (p. 78).

Orașul, mai precis „marele oraș”, Bucale, poate fi înscris într-o geografie reală, dar se plăsmuiește ca subversivă negare a Centrului și rătăcire înspre margini și periferie (II.5.2.7. *Orașul*). Spațiu labirintic, al permanentei rătăcirii, ale cărui Margini și Centru sunt arbitrar deformate, marele oraș pare o încremenită „Zonă secundară”, un loc *in between*, spațiu citadin lipsit de coerența sau armonie. Prozele scurte din primul volum, *Aventuri într-o curte interioară*, care au ca temă căutarea identității, dezvăluie o asemenea geografie citadină. Personajul-narator, Pictoru, Maericanu și Rolly rătăcesc în Bucureștiul care se refuză contemplării, între Centru și margini, îngroziți de imposibilitatea comunicării, în căutarea unei „limbi comune”. Spațiu al noii burghezii, o lume imorală în *Tratament fabulatoriu*, ori al excesului și al frigului – nu doar fenomen meteorologic, ci și metaforă a comunismului- în *Zodia scafandrului*, Bucureștiul rămâne în toată proza nedelciană un spațiu fragmentat, haotic, al mizeriei și experiențelor alienante. Acestea dimensiuni se reflectă și la nivelul spațiilor intime prezente în opera lui Nedelciu (II. *Spații ale intimității alterate: casa, mansarda, camera de demisol*). Fie că este vorba despre casa locuită (p. 96), camera de subsol (p. 99) sau mansardă (p.100), asistăm la o proliferare a unor „heterotopii ale spațiului privat”. Atmosfera este amplificată prin hiperrealismul descrierilor, abundența detaliilor, fiind una sufocantă, a orașului care „le-a intrat în sânge”- „mansarde mici, prăfuite, străzi întortocheate, lăzi de gunoi urât mirositoare”.

O categorie aparte o reprezintă câmpia, pădurea, muntele – locuri ale spațiului natural, ale ilimitării orizontale – câmpia, verticale – muntele – sau în profunzime – pădurea (II.5.7. *Spații ale ilimitatului: muntele, câmpia, pădurea*) Dacă muntele generează o „psihologie a înălțimii”, câmpiei îi sunt specifice sentimentele imensității spațiale, dar și ale dispersiei în lipsa unei priviri totalizatoare, iar pădurea devine, în termenii lui Bachelard, „spațiu al transcendenței

liniștite”. Aici ființei îi sunt permise experiențe de viață veritabile – iubiri adolescente, explorări ale altor identități - întotdeauna însă suspendate, promise ca evadare sau dispariție a personajului, asimilate ficționalității. Muntele este topos al dispariției fizice a personajelor aflate în criză identitară, promisiune a unei noi experiențe de viață atât în *Călătorie în vederea negației*, cât și în *Nora sau balada zânei de la Bâlea-Lac* sau *Tratament fabulatoriu* (p.119). Spațiu al ilimitatului – liniștea este percepută ca fiind de natură magică – câmpia oferă posibilitatea explorării unor alte ipostaze, naturale opuse celor „artificiale” generate de citadin celor patru tineri din *Aventuri într-o curte interioară* (p.122). O excursie cu cortul, în plină iarnă, le oferă o primă oră de respirație liberă. Simbol al lumilor ficționale, câmpia nesfârșită oferă posibilitatea transfigurării. Experiența este continuată într-un text publicat postum, *Uriașa și ciudata pasăre a viselor noastre*, un îndemn la acțiune în defavoarea contemplării. Cei patru străbat imensitatea câmpiei în căutarea unor pietre fotogenice, iar experiența se dovedește benefică prin asumarea ipostazei călătorului-explorator. Scop declarat „să ne tăbăcim pielea tălpilor”- este reiterat și în *Excursie la câmp*, expresia având o valoare inițiativă din perspectiva evenimentului, al experienței de a experimenta, la care participă ființele care mărturisesc o trăire livrescă a lumii printr-o o schițată referință identitară „am stat în bibliotecă”. Evadarea din citadin se dovedește a fi dificilă și provoacă suferință fizică „trebuia să mergem prin ea ca și când am fi sărit niște garduri de vreun metru înălțime, garduri al naibii de țepoase”, dar rămâne singura experiență care merită să devină literatură.

O dimensiune fantastică a prozei nedelciene, de natură eliadescă, poate fi descifrată și în analiza spațialității (II.5.6. *Spații fantastice*). Falansterul din Valea Plânșii (*Tratament fabulatoriu*) este un asemenea spațiu de frontieră, prag între lumi și timpuri, heterotopie de compensație (p.109). Rupt de realitate, falansterul permite accesul doar celor inițiați, iar din perspectiva construcțiilor ne dezvăluie o armonie originală. Frontieră istorică, etică și identitară. Fondat de bunicul Marcu (ipostază livrescă a lui Mateiu Caragiale), conacul lui Gulianu, centru al acestui spațiu, devine simbol al asumării conștiente a unei false identități, nobile, compensative. Întreg acest spațiu este populat de ființe care trăiesc crize identitare, aflate în căutarea unui centru personal de timp. Falansterul este și o utopie a societății de tip comunist, care dispare înghițită de flăcări. Construcție cu destinație experimentală, fitotronul este în proza lui Mircea Nedelciu simbol al intervenției umane care marchează ieșirea din realitate și intrarea într-un univers paralel cu valențe fantastice (p. 114). Autorul urmărește impactul apariției acestui topos cu valori multiple încă de la momentul construcției. Momentul este surprins ca o intruziune bruscă în viața liniștită a satului de câmpie în Cocosul de cărămidă, a străinilor care construiesc un laborator experimental spre surprinderea țăranilor care se orientau după semnele vremii în

agricultură. Existența în acest spațiu iese din tiparul tradițional sau chiar cel al normalității. „un fel de seră uriașă” în care totul este controlat, umiditate, temperatură sau lumină, laboratorul experimental este simbol al unor lumi posibile, artificiale evident și în Călătorie în jurul satului natal, în timp ce în Tratament fabulatoriu este spațiu al experimentelor științifice, utopice și al „proctopiei”, înaintare practică spre viitor. Semnificația calendarului dublu ni se dezvăluie a fi nu posibilitatea existenței în planuri temporale simultane, ci relația de interdependență între prezent și viitor și tratarea prezentului în funcție de impactul pe care îl va produce asupra viitorului. Deci, un vis realist și realizabil, identificarea, în funcție de dezvoltări viitoare, a condițiilor optime de dezvoltare a plantei, echilibrul fiind posibil doar în condițiile iubirii.

Din perspectiva temporalității, capitolul III, *Temporalitate pulsatorie*, ilustrează o permanentă căutare a unui „centru personal de timp”. Fragmentaritatea discursului este marcată de o pendulare între planuri temporale diferite într-o încercare de surprindere a simultaneității trăirii. Un timp istoric marcat deictic sau prin inserturi, care poate fi fixat între 1950, anul nașterii multor protagoniști, și 1980 – doar în *Femeia în roșu* istoria coboară până în 1914. Lumea nedelciană ni se dezvăluie într-o temporalitate ritmică, pulsatorie (p. 143). Considerăm că aceasta reprezintă apariția unei imagini-timp deleuziene, un prezent al trecutului se contopește cu un prezent al prezentului pentru a prefigura un prezent al viitorului ființei rizomatice. Este timp cronic materializat în straturi ale trecutului, asumate concomitent, sau vârfuri de prezent care prefigurează viitorul. Într-o permanentă căutare de sine, personajul nedelcian descoperă temporalități în soluție. Ne referim, în primul rând la un timp al comunismului pe care l-am plasat sub semnul unei liminalități permanente, o schismogeneză, element definitoriu al alienării existențiale. La nivelul experiențelor individuale, observăm preponderența maturizărilor ratate, din nou temporalitate liminală. Fie că este vorba despre descoperirea unui trecut degradat în căutările identitare, a unei memorii care sfâșie și amplifică pulverizarea Sinelui, fie că tema abordată este războiul – timp al soluției prin excelență –, temporalitatea nedelciană este marcată de imponderabilitate și reversabilitate, timp care materializează o triplă criză, a semnului, a obiectului și a subiectului, mărturisind o percepție haotică asupra ființei și a universului.

Prezentul ni se înfățișează în diverse forme. Vârfurile de prezent, materializare a unei imagini-timp directe la Gilles Deleuze, sunt generate de transmisiunile directe nedelciene care surprind existența ființei într-o instantaneitate a clipei, instalarea unei durate interioare în momentul evenimentului trăit, o permanentă confruntare între un interior care încearcă să reflecteze și un exterior din care a dispărut orice logică a asocierilor în *Christian Voiajorul, Mesaje, Târg de animale.., Dansul cocoșului sau Provocare în stil Moreno* (p. 148). O altă

categorie a prezentului este cea a temporalității liminale (pp. 161-169) fie că este asociată presiunii totalitarismului (*Greva de zel*), adolescenței sau tinereții personajelor (*Cădere liberă în câmpul cu maci*, *O traversare*), condiționărilor genealogice (*Zmeura de câmpie*) sau proiectului de a „face punctul” (*Tratament fabulatoriu*). Un caz aparte îl reprezintă romanul *Femeia în roșu*, unde coborârea în trecutul istoric înspre anii conflagrațiilor mondiale și prăbușirea imperiilor, se împletește cu temporalitatea emigranților -în planul ficțional al romanului- și cu un timp al frontierei, al închiderii comunismului -în planul metadiegetic, al scrierii romanului (p. 175). Trecutul (p.188) stă sub semnul aceleiași crize identitare, atât în devenirile individuale mărturisite ca succesiune a unor micro-timpuri semnificativi în *Crizantemele din tundră* sau *Simplu progres*, cât și în non-reprezentabilitatea războiului, perioadă de criză însumată în micile istorii ale protagoniștilor din *Zmeura de câmpie* și *Istoria brutăriei nr. 4*. În sfârșit, descoperim și o serie a temporalităților utopice,(p. 213) timp al evadării din cotidian, al heterocroniei în *Tratament fabulatoriu* sau al saltului fantastic în viitor în *Și ieri va fi o zi* și *Primul exil la cronoscop*.

Într-un univers definit prin mutațiile produse la nivelul științelor, prin teoriile matematicii neeuclidiene și modele matematice uneori contradictorii, existența umană se definește în termenii unui nou antropocentrism (*IV. Ființa ca nod structural de relații*). Dacă modernismul este înțeles ca o criză a epistemei renascentiste, a individualului perceput transcendental din poziția de observator pasiv al spațiului, mutațiile teoriei relativității einsteiniene și ale fizicii cuantice permit instituirea unui model științific al unei lumi-țesătură de evenimente din care dispar conceptele absolute despre spațiu și timp. În această lume-țesătură, ființa ni se dezvăluie ca proces, nu ca entitate individualizată substanțial, ceea ce deschide posibilitatea definirii unei „ontologii a complementarului” înțelese în termenii devenirii continue care pulverizează structurile închise, determinate, și instituie multiplicitatea. Într-o lume în perpetuă devenire, ființa se construiește prin relațiile pe care le instituie, nu prin substanțialitatea ei, aceasta devenind însăși relația. Pierderea statutului transcendental al individului se regăsește și în raportul observator-obiect observat, cel care observă natura fiind plasat în lumii observate, într-un proces de construire a Sinelui în chiar timpul acestui proces de observare.

Perioada comunistă este marcată de criza individualului, manifestarea ființei scizionate atât la nivelul sinelui, cât și în relație cu Celălalt sau cu Dumnezeu, una generată artificial de către puterea absolută. O identitate fragilă, permanent amenințată, ruptă de valorile tradiționale ale comunității și aruncată într-o lume a celor politice, care se zbate pentru a-și găsi drumul, pentru a fi om. Societatea comunistă este una a permanentizării liminalului.

Dualitatea, sciziunea interioară a ființei generează manifestarea spectralului, în termenii lui Jean Baudrillard, spectralitatea modernă este asociată existenței individului într-o comunitate urbanizată care s-a îndepărtat de cea tradițională din perspectiva dialecticii individualului și colectivului prin integrarea în consumul de masă și multiplicarea rețelelor de comunicație. Nu este vorba însă despre o spectralitate fantomatică, ci de una interioară care presupune dedublare, multiplicare, descompunere a individului în mai multe fațete și care, prin generarea alterității interioare, stă la baza re-construcției identitare. Fragmentarea, dispersia permit experiența diversității Celorlalți, dar și a Sinelui prin coborâri în inconștient. Eul nu mai este definit ca Unitate indestructibilă, Unul mitic, ci prin diversitatea relațiilor pe care le instituie în manifestarea pluralității sale, o „ontologie a complementarului”. Aceste demersuri sunt integrate de Mihaela Ursa într-un model non-antropocentric al lumii construit pe figura holonului, figură definită prin relațiile stabilite într-o ierarhie.

Comunismul este însă, ca structură sau metanarațiune legitimatoră, perioadă care impune o anulare a alterității ființei, înțeleasă aici pozitiv, ca manifestare a diversității. Încremenire în etapa finală a unui proces liminal, comunismul este înțeles ca o asemenea permanentizare a liminalității (p. 245) în sensul în care în această perioadă nu a fost depășită niciodată starea de război după Bjorn Thomassen și Arpad Szakolczai. Liminalitatea permanentă devine, astfel, concept definitoriu al societăților totalitare, a căror ordine absolută și osificată este generată de o serie de pseudo-valori etice, etnice sau sociale. Această schismogeneză acționează asupra ființei ca o situație limită, eveniment de forță majoră care generează un anumit tip de comportament. Personajul-nod de relații orientează întreaga devenire a universului, coordonatele spațio-temporale, prin raportarea la o limită a existenței sale -moartea, puterea totalitară, în general un timp liminal. Incursiunile în trecut, inconștient individual sau colectiv, memorie personală sau memoria lumii sau trăirea în simultane vârfuli ale prezentului reprezintă materializări ale potențialității, singurele care dau sens existenței umane într-o lume fragmentată în care posibilitatea de a atinge Adevărul sau de a reface o armonie originară este anulată.

Opțiunea scriitorilor din generația '80 pentru mediile marginale este asociată, atât în interviurile acestora sau studiile teoretice, cât și în contextul receptării critice, trăsăturilor definitorii ale noii paradigme literare (p. 248). Pe de o parte este vorba despre biografism, aici prezență a experiențelor proprii de viață ale scriitorilor în universul ficțional, ei înșiși în situația de a naveta dinspre citadin înspre rural ca tineri absolvenți sau rătăcind în căutarea unei slujbe. Pe de altă parte, sesizăm o dublă orientare înspre sursele de inspirație sau scopul creației literare, ambele subordonate efectelor regimului totalitar, societății românești a anilor 70-'80. Este vorba despre opțiunea pentru proza scurtă ca formă de revoltă și, în egală măsură, de autenticitatea unui

asemenea *microrealism textual* (Mircea Cărtărescu). Opțiunea lui Nedelciu pentru o lume a periferiilor, a mediilor marginale nu este însă sinonimă cu ilustrarea banalului existențial sau a fapturilor neînsemnate, căci atenția se oprește asupra ființelor care trăiesc experiențe de viață liminale, tineri animați de un accentuat activism care, chiar și atunci când eșuează, oferă alternative potențiale ale devenirii umane.

Am optat pentru analiza personajelor metaleptice (p.252) în terminologia lui Gerard Genette, personaje care traversează proza nedelciană, structuri rizomatice ele însele. Dimensiunea rizomatică a personajului nedelcian poate fi urmărită din mai multe perspective. Pe de o parte, o identitate rizomatică se naște dintr-o pluralitate de euri ale ființei, fiecare mărturisind adecvarea la o felie de viață, trecută, prezentă sau viitoare, manifestată într-un proces al devenirii personajului care nu se mai finalizează prin recuperarea Sinelui, ci cu acceptarea polifoniei existențiale. Pe de altă parte, rizomatică pare a fi condiția ontologică a personajelor, a căror apartenență la un anumit plan real/ficțional este ambiguizată prin procedeele postmoderniste ale incursiunilor metaleptice ale Autorului în spațiul ficțional sau prin incursiuni metaleptice ale acestora de-a lungul operelor aceluiși autor. Figurile orfanului (p.255), eroului/activistului (p. 258), a boemului (p.260), a revoltatului (p.265) sau a nomadului (p.276), ne oferă tot atâtea ipostaze ale ființelor dis-locate. Configurarea eului se face pe fundal cultural și social, corpul intim se refuză verbalizării, identitatea fixă este eludată. Lipsite de conștiința apartenenței la un loc matricial, personajele traversează spații diferite în căutarea unui sens al existenței, refuzat.

În concluzie, proza lui Mircea Nedelciu devine semnificativă în înțelegerea unui mod de configurare a lumii dintr-o epocă deja istorică. Ruptă de contextul elaborării, opera ficțională a lui Mircea Nedelciu, poate fi înțeleasă azi ca parte a unei memorii culturale și din perspectiva modelului configurativ. Dincolo de o structură de suprafață, bulversantă alocuri pentru un cititor neavizat, poate excesiv experimentală deseori, deslușim o structură de profunzime care devine mărturie a existenței ființei în timpul liminal al comunismului, mod de asumare a unor opțiuni etice autentice, libere și responsabile, într-un moment în care literatura avea forța de a „remodela omul”, iar ficțiunea devenea practopie.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

A. MIRCEA NEDELCIU. OPERA

- Nedelciu, Mircea, *Opere I, Aventuri într-o curte interioară. Efectul de ecou controlat*, ediție îngrijită și prefață de Ion Bogdan Lefter, Pitești, Editura Paralela 45, 2014
- Nedelciu, Mircea, *Opere II. Amendament la instinctul proprietății. Și ieri va fi o zi. Povestea poveștilor gen. 80.*, ediție îngrijită și prefață de Ion Bogdan Lefter, Pitești, Editura Paralela 45, 2014
- Nedelciu, Mircea, *Opere III, Zmeura de câmpie(roman împotriva memoriei)*, ediție îngrijită și prefață de Ion Bogdan Lefter, Pitești, Editura Paralela 45, 2015
- Nedelciu, Mircea, *Opere IV, Tratament fabulatoriu*, ediție îngrijită și prefață de Ion Bogdan Lefter, Pitești, Editura Paralela 45, 2015
- Nedelciu, Mircea, *Opere V. Mircea Nedelciu, Adriana Babeți, Mircea Mihăieș, Femeia în roșu*, ediție îngrijită și prefață de Ion Bogdan Lefter , Pitești, Editura Paralela 45
- Nedelciu, Mircea, *Opere VI, Zodia scafandrului*, ediție îngrijită și prefață de Ion Bogdan Lefter , Pitești, Editura Paralela 45, 2016
- Nedelciu, Mircea, *Proza scurtă. Aventuri într-o curte interioară. Efectul de ecou imediat. Amendament la instinctul proprietății. Și ieri va fi o zi*, prefață de Sanda Cordoș, București, Editura Compania, 2003
- Nedelciu, Mircea, *Tratament fabulatoriu*, ediția a II-a, cu o prefață a autorului (1984) și un avertisment la ediția a II-a (1986), București, Editura Allfa, 1996
- Nedelciu, Mircea, *Zmeura de câmpie (roman împotriva memoriei)*, ediția a II-a, prefață de Sanda Cordoș, București, Editura Compania, 2005
- Nedelciu, Mircea, *Zodia scafandrului – roman inedit*, București, Editura Compania, 2000

B. MIRCEA NEDELCIU. TEXTE TEORETICE

- Nedelciu, Mircea, „*Importantă e adecvarea*”, răspuns la ancheta intitulată „Proza scurtă – un gen în derivă”, în „*Scânteia Tineretului*”, București, 12 septembrie 1981, p.4
- Nedelciu, Mircea, *Dialogul în proza scurtă (III). Autenticitate, autor, personaj*, în „*Echinox*”, nr. 5-6-7, mai-iunie-iulie 1982

- Nedelciu, Mircea, Răspuns la ancheta intitulată „*Din nou în actualitate, proza scurtă*” în „*Amfiteatru*”, anul XVIII, nr. 3 (207), martie 1983, p. 4
- Nedelciu, Mircea, Răspuns la dezbateră „*Scriitorul tânăr și actualitatea*” (participanți: Nicolae Iliescu, Ion Bogdan Lefter, Mircea Nedelciu, Ștefan Agopian, Cristian Teodorescu, Tudor Dumitru Savu, Ioan Groșan) dezbateră consemnată de Constantin Vișan în „*Ateneu*”, Bacău, anul 23, nr. 2 (195), februarie 1987, p. 5
- Nedelciu, Mircea, Mușina, Alexandru, *O convorbire în duplex*, în „*Echinox*”, an XIX, nr. 3-4, 1987, pp. 12-13
- Nedelciu, Mircea, *Un nou personaj principal*, în *Generația '80 în texte teoretice*, antologie de Gheorghe Crăciun, prefață de Gheorghe Crăciun, Pitești, Editura Vlasie, 1994
- Nedelciu, Mircea, *Dialogul în proza scurtă I. Transcriere și construcție în Generația 80 în texte teoretice*, antologie de Gheorghe Crăciun, prefață de Gheorghe Crăciun, Pitești, Editura Vlasie, 1994
- Nedelciu, Mircea, *Dialogul în proza scurtă. Autenticitate, autor și personaj în Generația 80 în texte teoretice*, antologie de Gheorghe Crăciun, prefață de Gheorghe Crăciun, Pitești, Editura Vlasie, 1994

C. MIRCEA NEDELCIU. INTERVIURI

- Nedelciu, Mircea, *Dacă vorbim strict de știința de a scrie*, interviu de Petru Cimpoșu în „*Ateneu*”, Bacău, anul 21, nr. 2 (171), februarie, 1984, pp.8-9
- Nedelciu, Mircea, *Cinci minute cu scriitorul Mircea Nedelciu*, interviu de Liviu Papadima, în „*Tribuna României*”, anul XIV, nr. 290, 15 aprilie 1985, p. 15
- Nedelciu, Mircea, *Cu prozatorul Mircea Nedelciu*, interviu de Mircea Mihăieș, în „*Orizont*”, Timișoara, anul XXXVII, nr. 39 (1023), 26 septembrie 1986, p. 7
- Nedelciu, Mircea, *Dialog cu prozatorul Mircea Nedelciu*, interviu de Vasile Bîrgău, în „*Tribuna*”, anul XXXI, nr. 5 (1571), 29 ianuarie 1987, p. 5
- Nedelciu, Mircea, *Nu cred în solitudinea absolută a celui care scrie*, interviu de Gabriela Hurezeanu, în „*Suplimentul literar-artistic al Scânteii tineretului*”, anul VIII, nr. 14 (341), 9 aprilie 1988, p. 3
- Nedelciu, Mircea, *A fost un moment dificil în care am avut de ales între viața personală și viața pur și simplă*, interviu de Viorica Rusu, în „*Adevărul literar și artistic*”, nr. 303, ianuarie 1996

- Nedelciu, Mircea, *Sînt atît de orgolios încît consider că nici n-am avut modele și nici nu m-am lăsat influențat*, interviu de Andrei Bodi, în „Interval”, nr. 4 (12), 1998, pp. 21-29
- Nedelciu, Mircea, *Era un fel de privire suverană față de literatura care se publica oficial*, interviu de Bogdan Rădulescu, în „Observator cultural”, nr. 20 iulie 2000

D. BIBLIOGRAFIE CRITICĂ

LUCRĂRI DE TEORIA LITERATURII, SOCIOLOGIE, FILOSOFIE

- Adam, Jean Michel, F. Revaz, *Analiza povestirii*, traducere de Sorin Pârvu, București, Institutul European, 1999
- Auerbach, Erich, *Mimesis. Reprezentarea realității în literatura occidentală*, traducere de I Negoțescu, prefață de Romul Munteanu, București, Editura Pentru Literatură Universală, 1967 (reeditată Polirom, 2002).
- Auge, Marc, *Non-place. Introduction to an antropologie of supermodernity*, transalte by John Hawe, Verso, London, New York, 1995
- Bachelard, Gaston, *Pământul și reveriile ființei*, traducere de Irina Mavrodin, București, Editura Univers
- Bachelard, Gaston, *Poetica spațiului*, traducere Irina Bădescu, prefață de Mircea Martin, Pitești, Editura Paralela 45, 2003
- Bahtin, M.M., *Probleme de literatură și estetică*, traducere de Nicolae Iliescu, prefață de Marian Vasile, București, Editura Univers, 1982
- Balotă, Nicolae, *Universul prozei*, București, Editura Eminescu, 1976
- Barthes, Roland, *Le Degré zéro de l'écriture*, Edition du Seuil, Paris, 1972
- Barthes, Roland, *Plăcerea textului*, traducere de Marian Papahagi, postfață de Ion Pop, Cluj-Napoca, Editura Echinoc, 1994
- Barthes, Roland, *Romanul scriiturii*, antologie, selecție și traducere de Adriana Babeți și Delia Sepeteanu-Vasilu, București, Editura Univers, 1987
- Baudrillard, Jean, Guillaume, Marc, *Figuri ale alterității*, traducere de Ciprian Mihali, Pitești, Editura Paralela 45, 2002
- Bernea, Ernest, *Spațiu, timp și cauzalitate la poporul român*, București, Editura Humanitas, 1997
- Blaga, Lucian, *Spațiul mioritic*, ediție anastatică, îngrijirea ediției și postfața dr. Eugeniu, Nistor, Târgu-Mureș, Editura Ardealul, 2010

- Blanchot, Maurice, *Spațiul literar*, traducere și prefață de Irina Mavrodin, București, Editura Univers, 1980
- Boldea, Iulian, *Scriitori români contemporani*, Târgu-Mureș, Editura Ardealul, 2002
- Boia, Lucian, *Istorie și mit în conștiința românească*, București, Editura Humanitas, 2006
- Boia, Lucian, *Pentru o istorie a imaginarului*, traducere din franceză de Tatiana Mochi, București, Editura Humanitas, 2000
- Braga, Mircea, *Destinul unor structuri literare*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979
- Brânzeu, Pia (coord), *Spațiul în romanul anglo-saxon contemporan. Heterocosmosuri/Heterotopii*, București, Editura Art, 2011
- Burgos, Jean, *Pentru o istorie a imaginarului*, traducere de Gabriela Duda și Micaela Gulea, prefață de Gabriel Duda, București, Editura Univers, 1988.
- Butor, Michel, *Essais sur le roman*, Editions Gallimard, Paris, 1969
- Caillois, Roger în *Les jeux et les homme: le masque et le vertige*, Éditions du Gallimard, Paris, 1977.
- Cassirer, Ernst, *Eseu despre om. O introducere în filozofia culturii umane*, traducere de Constantin Coșman, București, Editura Humanitas, 1994.
- Călinescu, Matei, *Cinci fețe ale modernității. Modernism, avangardă, decadență, kitsch, postmodernism*, traducere de Tatiana Pătrulescu și Radu Țurcanu. Postfață de Mircea Martin, București, Editura Univers, 1995
- Cărtărescu, Mircea, *Postmodernism românesc*, postfață de Paul Cornea, București, Editura Humanitas, 1999
- Câmpan, Diana, *Utopii, dileme, solitudini-pragurile poeticului în secolul XX*, postfață de Mircea Braga, București, Editura Academiei Române, 2015
- Câmpan, Diana, *Introducere în cercetarea științifică. Litere și Teologie*, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 2009
- Chioaru, Dumitru, (coordonator), *Orașul și literatura*, cuvânt înainte de Paul Cornea, București, Editura Art, 2008
- Cioabă, Cătălin, *Timp și temporalitate. Comentariu la conferința Conceptul de timp de Martin Heidegger*, București, Editura Humanitas, 2000
- Ciorcârlie, Liviu, *Realism și devenire poetică*, Timișoara, Editura Facla, 1974
- Cordoș, Sanda, *Lumi din cuvinte. Reprezentări și identități în literatura română postbelică*, București, Editura Cartea Românească, 2012

- Cordoș, Sanda, *Literatura între revoluție și reacțiune. Problema crizei în literatura română și rusă a secolului XX*, Ediția a II-a, adăugită, Cluj-Napoca, Biblioteca Apostrof, 2002
- Crăciun, Gheorghe, coord. *Competiția continuă, Generația 80 în texte teoretice*, Pitești, Editura Vlasie
- Crăciun, Gheorghe, *Doi într-o carte (fără a-l socoti pe autorul ei)*. Fragmente cu Radu Petrescu și Mircea Nedelciu, Ediție îngrijită de Carmen Mușat și Oana Crăciun, Prefață de Carmen Mușat, Iași-Editura Polirom, București-Cartea Românească, 2016
- Crăciun, Gheorghe, *Pactul somatografic*, ediție îngrijită și prefață de Ion Bogdan Lefter, Pitești, Editura Paralela 45, 2009
- Crăciunescu, Pompiliu, *Eminescu. Paradisul infernal și transcosmologia*, Iași, Editura Junimea, 2018
- Cristea, Valeriu, *Spațiul în literatură-forme și semnificații*, București, Editura Cartea Românească, 1979
- Deleuze, Gilles, *Cinema 2. Imaginea-timp*, traducere Ștefana și Ioan Pop-Curșeu, notă asupra ediției și postfață Ioan Pop-Curșeu, Cluj-Napoca, Editura Tact, 2013
- Deleuze, Gilles, Felix Guattari, *Capitalism și schizofrenie 2. Mii de platouri*, Traducere din limba franceză de Bogdan Ghiu, București, Editura Art, 2013
- Derrida, Jacques, *L'Écriture et la Différence*, Edition du Seuil, Paris, 1979
- Dobrescu, Caius, *Spațiul urban ca mitologie seculară, autotransgresie ficțională și ca „lume a lumilor”*. Trei abordări teoretice în Dumitru Chioaru (coordonator), *Orașul și literatura*, cuvânt înainte de Paul Cornea, București, Editura Art, 2008
- Durand, Gilbert, *Figuri mitice și chipuri ale operei – de la mitocritică la mitoanaliză*, traducere din limba franceză de Irina Bădescu, București, Editura Nemira, 1997
- Durand, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului. Introducere în arhetipologia generală*, traducere de Marcel Aderca, postfață de Cornel Mihai Ionescu, București, Editura Univers Enciclopedic, 1998
- Eco, Umberto, *Opera deschisă. Formă și indeterminare în poeziile contemporane*, prefață și traducere de Cornel Mihai Ionescu, București, EPLU, 1969
- Eco, Umberto, *Șase plimbări prin pădurea narativă*, traducere de Ștefania Mincu, Constanța, Editura Pontica, 1997
- Eliade, Mircea, *Sacrul și profanul*, ediția a III-a, traducere din limba franceză de Brândușa Prelipceanu, București, Editura Humanitas, 2000

- Eliade, Mircea, *Drumul spre centru*, antologie alcătuită de Gabriel Liiceanu și Andrei Pleșu, București, Editura Univers, 1991
- Eliade, Mircea, *Imagini și simboluri. Eseu despre simbolismul magico-religios*, prefață de Georges Dumexil, traducere de Alexandra Beldescu, București, Editura Humanitas, 1994
- Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. I, II și III, Chișinău, Editura Universitas, 1992
- Eliade, Mircea, *Mitul eternei reînțoarceri. Mituri, vise și mistere*, traducere de Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu, București, Editura Științifică, 1991
- Foucault, Michel, *Cuvintele și lucrurile*, traducere de Bogdan Ghiu și Mircea Vasilescu, studiu introductiv de Mircea Martin, București, Editura Univers, 1996
- Foucault, Michel, *Theatrum philosophicum. Studii, eseuri, interviuri – 1963-1984*, trad. Bogdan Ghiu (partea I), Ciprian Mihali, Emil Cioc și Sebastian Blaga (partea a II-a), Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2001.
- Genette, Gerard, *Figures III*, Editions du Seuil, Paris, 1972
- Genette, Gerard, *Figuri*, selecție, traducere și prefață de Angela Ion și Irina Mavrodin, București, Editura Univers, 1978
- Genette, Gerard, *Introducere în arhitect. Ficțiune și dicțiune*, traducere și prefață de Ion Pop, București, Editura Univers, 1993
- Goldiș, Alex, *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*, București, Editura Cartea Românească, 2011
- Goldmann, Lucien, *Sociologia literaturii*, București, Editura Politică, 1972
- Heidegger, Martin, *Conceptul de timp*. Conferință ținută la Societatea Teologică din Marburg, iulie 1924, Ediție bilingvă, traducere din germană de Cătălin Cioabă, București, Editura Humanitas, 2000
- Heidegger, Martin, *Ființă și timp*, traducere din germană de Gabriel Liiceanu și Cătălin Cioabă, București, Editura Humanitas, 2003
- Hocke, Rene Gustave, *Lumea ca labirint. Manieră și manie în arta europeană de la 1520 până la 1650 și în prezent*, traducere de Victor H. Adrian, prefață de Nicolae Balotă, postfață de Andrei Pleșu, București, Editura Meridiane, 1973
- Hutcheon, Linda, *Politica postmodernismului*, traducere de Mircea Deac, București, Editura Univers, 1997

- Lejeune, Philippe, *Je est un autre. L autobiographie de la litterature aux medias*, collection Poetique, paris, Editions du Seuil, 1980
- Lejeune, Philippe, *Le Pact Autobiographique*, collection Poetique, Paris, editions du Seuil, 1975
- Lintvelt, Jaap, *Încercare de tipologie narativă. Punctul de vedere*, traducere de Angela Martin, studiu introductive de Mircea Martin, București, Editura Univers, 1994
- Lyotard, Jean–Francois, *Condiția postmodernă. Raport asupra cunoașterii*, traducere și cuvânt înainte de Ciprian Mihali, Cluj-Napoca, Editura Design&Print,2003
- Manolache, Gheorghe, *Degradarea lui Proteu (experiențe postmoderne în proza românească a anilor '80)*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2004.
- Manolescu, Nicolae, *Arca lui Noe. Eseu despre romanul românesc*, București, Editura Gramar, 2003
- Munteanu, Romul, *Preludii la o poetică a antiromanului. Noul Roman Francez*, ediția a II-a, București, Editura Eminescu, 1995
- Murphet, Julien, *Postmodernism and space*, http://www.academia.edu/1277759/Postmodernism_and_space
- Mușat, Carmen, *Frumoasa necunoscută. Literatura și paradoxurile teoriei*, Iași, Editura Polirom, 2017
- Mușina, Alexandru, *Unde se află poezia? Târgu –Mureș*, Editura Arhipeleag, 1996
- Negoïtescu, I., *Scriitori contemporani*, ediție îngrijită de Dan Damaschin,Cluj, Editura Dacia, 1994
- Nicolescu, Basarab, *Noi, particula și lumea*, traducere din limba franceză de Vasile Sporici, Iași, Editura Polirom, 2002
- Ortega y Gasset, *Omul și Mulțimea*, traducere și note de Sorin Mărculescu, București, Editura Humanitas, 2002.
- Pamfil, Alina, *Spațialitate și temporalitate. Eseuri despre romanul românesc interbelic*, Cluj-Napoca, Editura Daco Press, 1993
- Petraș, Irina, *Despre locuri și locuire*, București, Editura Ideea Europeană, 2011
- Petrescu, Ioana Em., *Configurații,ediția a II-a*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2002
- Petrescu, Ioana Em., *Modernism/Postmodernism. O ipoteză*, ediție îngrijită, studiu introductiv și postfață în limba franceză de Ioana Bot, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2003

- Petrescu, Liviu, *Poetica postmodernismului*, Pitești, Editura Paralela 45, 1996
- Petrescu, Liviu, *Vârstele romanului*, București, Editura Eminescu, 1992
- Platon, *Banchetul*, traducere și note de Petru Creția, București, Editura Humanitas, 1995
- Platon, *Opere VII*, ediție îngrijită de Petru Creția, traducere și note Cătălin Partneie, București, Editura Științifică, 1993
- Platon, *Phaidon*, traducere de Petru Creția, note de Manuela Tecușan, București, Editura Humanitas, 1994
- Pop, Doru, *Ochiul și corpul. Modern și postmodern în filozofia culturii vizuale*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2005.
- Popa, Marian, *Homo fictus. Structuri și ipostaze*, București, Editura pentru Literatură, 1968
- Popovici, Vasile, *Lumea personajului. O sistematică a personajului literar*, Cluj-Napoca, Editura Echinoc, 1997
- Ricoeur, Paul, *Temps et récit*, vol. II, Ed. du Seuil, Paris, 1984, p. 130
- Ricoeur, Paul, *Eseuri de hermeneutică*, Editura Humanitas, București, 1995.
- Robbe-Grillet, Alain, *Pentru un nou roman*, traducere și note Vasi Ciubotaru, prefață Ioan-Pop-Curșeu, Cluj-Napoca, Editura Tact, 2007
- Santarcangeli, Paolo, *Cartea labirinturilor. Istoria unui mit și a unui simbol*, vol. I și II, traducere de Crișan Toescu, cuvânt înainte de Grigore Arbore, București, Editura Meridiane, 1974
- Spiridon, Monica, *Melancolia descendenței. O perspectivă fenomenologică asupra memoriei generice a literaturii*, ediția a II-a, Iași, Editura Polirom, 2000
- Starobinski, Jean, *Melancolie, nostalgie, ironie*, traducere de Angela Martin, Pitești, Editura Paralela 45, 2002.
- Stoichiță, Victor Ieronim, *Efectul Don Quijote. Repere pentru o hermeneutică a imaginarului european*, traducere de Ruxandra Demetrescu, Gina Vieru, Corina Mircan, București, Editura Humanitas, 1995
- Szakolczai, Arpad *Liminality and Experience: Structuring transitory situations and transformative events în International Political Anthropology Vol. 2 (2009) No. 1*
- Șora, Mihail, *Despre dialogul interior*, București, Editura Humanitas, 1995
- Tadié, Jean-Yves, *Le récit poétique*, Gallimard, Collection Gallimard, Paris, 1994
- Thomassen, Bjørn, *Liminality and the Modern. Living Through the In-between*, Ashgate, 2014

- Thomassen, Bjørn, *The Uses and Meanings of Liminality în International Political Anthropology* Vol. 2 (2009) No. 1
- Todorov, Tzvetan, *Poetica. Gramatica Decameronului*, traducere și studiu introductiv de Paul Miclău, București, Editura Univers, 1975
- Turner, Victor, *Betwixt and between. Patterns of masculine and Feminine Initiation*, Editors Loius Carus Mahdi, Steven Foster & Meredith Little, Open Court, La Salle, Illinois, 1994
- Turner, Victor, *The Ritual Process. Structure and anti-structure*, Cornell Paperbacks, Cornell University Press, Ithaca, New York, 1969
- Țeposu, Radu G., *Viața și opiniile personajelor*, București, Editura Cartea Românească
- Ungureanu, Cornel, *Mitteleuropa periferiilor*, Iași, Editura Polirom, 2002
- Van Gennep, Arnold, *Riturile de trecere*, Studiu sistematic al riturilor de poartă și de prag, de ospitalitate, de adopție, de sarcină și de naștere, de copilărie, de pubertate, de inițiere, de ordinație, de încoronare, de logodnă și de căsătorie, de funeralii, de anotimpuri etc., traducere de Lucia Berdan și Nora Vasilescu. Studiu introductiv de Nicolae Constantinescu, postfață de Lucia Berdan, Iași, Editura Polirom, 1986
- Vattimo, Gianni, Pier Aldo Rovatti, *Gîndirea slabă*, Constanța, Editura Pontica, 1998
- Vattimo, Gianni, *Sfârșitul modernității. Nihilism și hermeneutică în cultura postmodernă*, traducere de Ștefania Mincu. Postfață de Marin Mincu, Constanța, Editura Pontica, 1993
- Vlad, Ion, *Aventura formelor. Geneza și metamorfoza „genurilor”*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1996
- Westphal, Bertral, *Pour une approche geocritique des textes*, <http://www.vox-poetica.org/sflgc/biblio/gcr.html>

LUCRĂRI DE CRITICĂ ȘI ISTORIE LITERATĂ, PUBLICISTICĂ, MEMORIALISTICĂ

- Bîlț, Valeria, *Mircea Nedelciu. Aventuri în curtea interioară a postmodernismului*, prefață de Gheorghe Glodeanu, Iași, Editura Tipo Moldova, 2011
- Cărtărescu, Mircea, *Postmodernismul românesc*, București, Editura Humanitas, 2010.
- Cordoș, Sanda, *Mircea Nedelciu și proba clasicismului*, prefață la Mircea Nedelciu, *Proza scurtă*, București, Editura Compania, 2000
- Cordoș, Sanda, *Cine sunt fiii acelor tați*, prefață la Mircea Nedelciu, *Zmeura de câmpie-roman împotriva memoriei*, București, Editura Compania, 2005

- Crăciun, Gheorghe, *Doi într-o carte (fără a-l mai socoti pe autorul ei). Fotograme cu Radu Petrescu și Mircea Nedelciu*, Cluj-Napoca, Editura Grinta, 2003.
- Crăciun, Gheorghe, *Pactul somatografic*, Pitești, Editura Paralela 45, 2009
- Crăciun, Gheorghe, *Scriitorul și puterea sau despre puterea scriitorului*, ediție îngrijită de Carmen Mușat și Oana Crăciun, prefață de Caius Dobrescu, București, Editura Cartea Românească, 2015
- Crohmălniceanu, Ovid S., *Amintiri deghezate*, ediție îngrijită și prefață de Ioana Pârvulescu, București, Editura Humanitas, 2012
- Dinițoiu, Adina, *Proza lui Mircea Nedelciu. Puterile literaturii în fața politicului și a morții*, București, Editura Tracus Arte, 2011
- Doman, Dumitru Augustin, *Generația '80 văzută din interior – o istorie a grupării în interviuri*, vol I, București, Editura Tracus Arte, 2010
- Geacăr, Ioana, *Dictatura auctorială: Eseu despre proza experimentală a lui Mircea Nedelciu*, București, Editura Fundației Culturale Libra, 2008.
- Ionescu, Al. Th., *Mircea Nedelciu. Monografie*, antologie comentată, receptare critică, Brașov, Editura Aula, 2001
- Lefter, Ion Bogdan, *7 postmoderni: Nedelciu, Crăciun, Müller, Petculescu, Gogea, Danilov, Ghiu*, Pitești, Editura Paralela 45, 2010
- Lefter, Ion Bogdan, *O oglindă purtată de-a lungul unui drum: fotograme din postmodernitatea românească*, Pitești, Editura Paralela 45, 2010.
- Manolescu, Nicolae, *Literatura română postbelică - Lista lui Manolescu-, volumul 2. Proza. Teatrul*, Brașov, Editura Aula, 2001
- Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Pitești, Editura Paralela 45, 2008
- Manolescu, Nicolae, *Metamorfozele poeziei. Metamorfozele romanului*, ediție îngrijită de Mircea Mihăieș, Iași, Polirom, 2003
- Mihăilescu, Dan C., *Literatura română în postceaușism, II. Proza. Prezentul ca dezumanizare*, Iași, Editura Polirom, 2006
- Miloi, Ionuț, *Geografii semnificative. Spațiul în proza scurtă a lui Mircea Nedelciu*, prefață de Sanda Cordoș, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2011
- Mușat, Carmen, *Strategiile subversiunii: incursiuni în proza postmodernă*, București, Editura Cartea Românească, 2008.
- Negoiteșcu, I, *Scriitori contemporani*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1994
- Negrici, Eugen, *Iluziile literaturii române*, București, Editura Cartea Românească, 2008

- Negrici, Eugen, *Literatura română sub comunism. Proza*, București, Editura Fundației Pro, 2003
- Oțoiu, Adrian, *Ochiul bifurcat, limba sașie. Proza generației 80. Strategii transgresive II*, Pitești, Editura Paralela 45, 2003
- Oțoiu, Adrian, *Trafic de frontieră. Proza generației 80. Strategii transgresive*, Pitești, Editura Paralela 45, 2000
- Perian, Gheorghe, *Scriitori români postmoderni*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1996
- Puia – Dumitrescu, Daniel, *O istorie a Cenaclului de luni*, București, Editura Cartea Românească, 2015
- Sâmișăian, Florentina, *Proza postmodernă românească. O abordare pragmatică*, București, Editura Universității București, 2013
- Simion, Eugen, *Scriitori români de azi, IV*, București, Editura Cartea Românească, 1989
- Țeposu, Radu G., *Istoria tragică și grotescă a întunecatului deceniu literar nouă*, ediția a III-a, prefață de Al. Cistelean, Bucurști, Editura Cartea Românească, 2006
- Ursa, Mihaela, *Optzecismul și promisiunile postmodernismului*, Pitești, Editura Paralela 45, 1999
- Vakulovski, Mihail, *Portret de grup cu generația 80-interviuri*, București, Editura Tracus Arte, 2011

DICȚIONARE

- Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain, *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, București, Editura Artemis, 1995, vol. I și vol. 3
- Pop, Ion (coord.), *Dicționar analitic de opere literare românești*, București, Editura Didactică și Pedagogică, vol. I A-D (1998)
- Pop, Ion (coord.), *Dicționar analitic de opere literare românești*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, vol. II, E-L, 2000, vol. III M-P (2001), vol. IV Q-Z urmat de Addenda la volumele I-III (2003)
- Kernabach, Victor, *Dicționar de mitologie generală. Mituri, divinități, religii*, București, Editura Albatros, 1995
- Sasu, Aurel, *Dicționarul biografic al literaturii române*, vol. II M-Z, Pitești, Editura Paralela 45, 2006

REFERINȚE CRITICE ÎN PERIODICE

- Bittel, Adriana, *Mircea Nedelciu, Zodia scafandruului* în „Formula AS”, nr 446 din 2001
- Bodi, Andrei „*Sînt atît de orgolios încît consider că n-am avut modele și nu m-am lăsat influențat* „-interviu cu Mircea Nedelciu, în „Interval” nr 4 din 1998
- Bodi, Andrei, *Înapoi/înainte la ficțiune*, în „Observator cultural”, nr. 100, ianuarie 2002
- Cesereanu, Ruxandra, *Mitopolitică românească în secolul XX*, la adresa www.memoria.ro
- Chiorean, Anca, *Generația '80 experimentală*, <https://revistavatra.org/2016/11/09/anca-chiorean-generatia-80-experimentalala>
- Cincu, Robert, *Generația '80 în texte teoretice*, <https://revistavatra.org/2016/11/09/robert-cincu-generatia-80-in-texte-teoretice>
- Cordoș, Sanda, *Un obiect util* pe www.atelier.liternet.ro
- Crăciun, Gheorghe, *Corpuri netransparente, sociografii narative, tratamente ambulatorii* în „Observator cultural”, nr. 141, noiembrie 2002
- Crăciun, Gheorghe, *Memorie răsturnată*, în „Observator cultural”, nr. 229, iulie 2004
- Crăciun, Gheorghe, *Ochiul și aparatul de fotografiat* în „Observator cultural”, nr. 156, februarie 2003
- Crăciun, Gheorghe, *Pactul somatografic. Mircea Nedelciu și curtea interioară a literaturii*
- Crăciun Gheorghe, *Scriitorul și antrenorul de copii*, în „Observator cultural”, nr. 125, iulie 2002
- Crăciun, Gheorghe, *Fotografii cu Mircea* în „Observatorul cultural”, nr.20, iulie 2000
- Crăciun, Gheorghe, *Eram niste copii răi*, interviu de Adina Dinițoiu, „Observator cultural”, nr. 358, februarie 2007
- Crăciun, Gheorghe, *Memoria răsturnată*, în „Observator cultural”, nr.229, 13-19 iulie 2004
- Crăciun, Gheorghe, *Meteorologie, arheologie și presiune subacvatică* în „Observatorul cultural”, nr 51, februarie, 2001

- Crăciun, Gheorghe, *Un outsider al literarului* în „*Observator cultural*”, nr. 3(51), martie, 2000
- Dezbateri *Proza scurtă a lui Mircea Nedelciu*, „*Observator cultural*”, nr. 3(51), martie, 2000
- Dialog cu Ștefan BORBÉLY: „*Postmodernul e mai arhaic decât se dorește el să fie...*”, <https://revistavatra.org/2017/12/17/dialog-cu-stefan-borbely-postmodernul-e-mai-arhaic-decat-se-doreste-el-sa-fie/>
- Dinițoiu, Adina, *Mircea Nedelciu în zodia scafandrului* în „*Observator cultural*”, nr. 277, iulie 2005
- Dinițoiu, Adina, „Textualism socialist“ și „rezistență prin cultură“ în proza anilor '80 în „*Observator cultural*”, nr. 490, septembrie 2009
- Dinițoiu, Adina, *Match Point* în „*Observatorul cultural*”, nr 350 din decembrie 2006
- Ghiu, Bogdan, *Spre o (nouă)mansardă* în <https://atelier.liternet.ro/articol/9252/Bogdan-Ghiu/Spre-o-noua-mansarda.html>
- Gorcea (Stoica), Ana-Valeria, *Character`s avatars in Mircea Nedelciu`s novel Zodia Scafandrului* în „*Journal of Romanian Literary Studies*”, nr. 4, 2014 pp.66-71
- Gulea, Dan, *Poetica orei cinci la Mircea Nedelciu* în „*Observator cultural*”, nr. 143, noiembrie 2002
- Hărșan, Ramona *Amoralism și căutare a identității în proza lui Mircea Nedelciu*, <https://www.academia.edu>
- Hărșan, Ramona, *Hetrotopie și ficționalizare a spațiului la Mircea Nedelciu*, <https://www.academia.edu>
- Lăcustă, Ioan, Mircea, *Computerul și dorul* în „*România Literară*”, nr.6, 15-21 februarie 2006
- Lefter, Ion Bogdan, *Mai mult decât o carte.Prime note de lectură și câteva amintiri* în „*Observatorul cultural*”, nr 51, februarie 2001
- Lefter, Ion Bogdan, *Mircea Nedelciu, după un an*, „*Observator cultural*”, nr.20(46), iulie, 2000
- Lefter, Ion Bogdan, *Mircea Nedelciu,un prieten* pe www.atelier.liternet.ro
- Manole, Cristina, *Lecturi în vremuri de austeritate. Arta prozatorilor români*, în „*Observator cultural*”, nr. 804, ianuarie 2016
- Manole, Cristina, *LECTURI ÎN VREMURI DE AUȘTERITATE. Scriitori români la Bookfest*, în „*Observator cultural*”, nr. 775, iunie 2015

- Marcu, Luminița, *Nedelciu, povestitorul*, în *Observator cultural*, nr. 3(51), martie 2000
- Matei, Alexandru, *Fernand Braudel și anii glorioși ai istoriei mentalităților* în „*Observator Cultural*”, nr. 131 din 27.08.2002, <https://www.observatorcultural.ro/articol/fernand-braudel-si-anii-gloriosi-ai-istoriei-mentalitatilor>
- Mihăieș, Mircea, *Nedelciu*, în „*România literară*”, nr. 30, iulie 2014
- Mușat, Carmen, *Comediile narațiunii și structurile romanului latent, I, II*, în „*Observatorul cultural*”, nr. 20-21, iulie 2000
- Mușat, Carmen, *Refacerea lumii – o ars poetica marca Mircea Nedelciu* în „*Observator cultural*”, nr. 432, iulie 2008
- Perian, Gheorghe, *Desant '83*, <https://revistavatra.org/2016/11/07/gheorghe-perian-desant-83>
- Podoabă, Virgil, *Optzecismul pentru uzul străinilor*, <https://revistavatra.org/2016/05/11/virgil-podoaba-optzecismul-pentru-uzul-strainilor/>
- Pop, Doru, *Direcții în analiza imaginilor*, <http://phantasma.lett.ubbcluj.ro/?p=2767>
- Preda, Sorin, *Ultima carte a lui Mircea Nedelciu* în „*Formula AS*”, nr. 443 din 2000
- Rădulescu, Bogdan, *Era un fel de privire suverană față de literatura care se publica oficial*. Dialog inedit cu Mircea Nedelciu în „*Observatorul cultural*”, nr. 20, iulie 2000
- Rogozanu, C., *Batiscaful literar* în „*Observatorul cultural*”, nr 51, februarie, 2001
- Spiridon, Monica, *Topographies imaginaires et identités culturelles: „La Ville-Texte”* <http://phantasma.lett.ubbcluj.ro/?p=2989>
- Ștefănescu, Alex, *Scriitorul și funcționara de la poștă* în „*România literară*”, nr. 51-52 din 2000
- Teodorescu, Cristian, *Marșandizarea artei* în „*România literară*”, nr.3, 26 ianuarie-1 februarie 2007
- Teuțișan, Călin, *Generația '80 în proza scurtă*, <https://revistavatra.org/?s=generatia+80>